

Сынцата
3 хэрч

ОБЩЕСТВЕННОСТЬ УОННА ШЕФТЭЭХТЭР КӨМӨЛӨРӨ

РЕДАКЦИЈАТАН: шөф-
төзхтэр, общественисть
бийиыгы нурдун ыархах
дылгы чопчу быланнар-
даахтар, Онуоха үлэ ба-
ра, төриилэ сатыыр. Ол
эрэри бытлан, Дуогабар
даах үлэлэри толорууга
оттообун, дулганы содо-
туопкалаанын дывалдыра
бийыл үгүстэр дуогабар-
ларгытар эрлэ суога. Би-
лигин, бытаны да түспү-
түн быыштылган, олор
хонтурооланчаллар, ирдэ-
нэллэр, Оной маньыаха
үлэ бирдии кининэн
техникаан чопчу буола-
ра ирдэнэр.

Б. ПАВЛОВ

Сала сиркээр, ол нийт-
тэн Чуралчыга, билигч
да үгүүс салаамаачылар,
специалисттар бааһыны
сүөһү аһылыгын дэлэтэр
бир суол сүрүн база
биде түүн өйдөөбү-
төр. Сүөһү нитиитигэр
бааһына суолтатын эр-
дэттэн өйдөөн, сөптөөх
дөөһаллары ыланвар со-
бумар үрдүн көрдөрүүдэ-
ри ситиспит холобурдар
өлбөхтөр. Холобур, Ар-
жаа Европа госуларстволарыгар уонна Союз үгүүс
индустриалынай уобалас-
тарыгар аһылык 80—90
бырыһаанын бааһынаттан
хааччыналлар. Ол иһин
сүөһү бириднн усулуобу-
най төбөүгэр 30—35 ц.
к. ед. аһылык орос-
куоттааннар бир фураж-
най үүт ыамын кырата
3—4 тыһ. кг. улахана 5
—6 тыһ. кг тиэрлэрин
оттон госуларствода тут-
тарыллар ыччат сүөһү
орто ыһааһынын 400—
450 кг кырбылларын си-
тистилэр.

Ити уобаластар хастыи да уонунан аабыллар мөлүтүөн илһилиһиньэлэрин эт, үүт бородуукталарынан хаачыйыбыттарын тас өртүнэн киһи куораттары, атын уобаластарга көмөлөһүлөр. Ол иһигэр, Саха АССР тыатын хаһайыстыбатын сүрүн производствотынан сүөбү иһитигэ эрэри, элбэх сылларга эт, үүт, о. д. а. бородуукталарынан арбаа уобаластарга көмөлөһүннэр. Холобур, 1985 сыллааха эт 55, үүт 46 бырыһыаннарын адалбыт. Быыл, 1990 сылга, эт 58, үүт 51 бырыһыанын атын сирдэртэн хаачынар былааннаах. Саха сиригэр эт-үүт бородуукталарынан Красноярскый, Алтайскый ыраайдар, Ростовскый, Оренбургскый, Курганскый, Омскый, Воронежскый, о. д. а. уобаластар көмөлөһүлөр.

Чурагын орохуона суо-
бу аһылтын баатын
бөөрөгөтөр түрт билин-
тынан элбөх сыйлар ус-
талары бааһынада сөптөх
суолтаны бнэрбэмкэ оло-
бута Бааһынаттын хаач

саны 12—13 бары-
намага тагызарэ. Ол
бин бир фуражнай
ынахтан ээлэх сылларга
үүт ыма 1100—1300 кг,
туттарыллар сүөһү орто
ынааыма 250—280 кг
тагызарэ.

Көнінікі 1979—1980
ес. таыа хабааыыстыбатын
управлениетын специали-
стары туруорсуугунан,
райсовет исполкомун
председателя М. Е. Пер-
мяков өйөөлүгүнүн бэйа
бөлөмнөсүр аһылын 30
бырыһаанын бааһынаттан
ыһыы соруктара турбут-
тара, Оройуонга кэллин
уонча сыйларга бааһы-
наттан аһылыгы хааччы-
ныыга хамсааһынар та-
һыстылар. Уонча сыйла-
дыта туруорулубут
программа сөптөхтүр тө-
лөрүлүүнэ, 70-с сыйларга
оройуон үрдүгүн 2—3
тыһ, тонна сийлэс өнү-
гүр кэллин сыйларга түө-
көрдөрүү 30-чэ тыһ. тон-
нага тэердиллиэ. Урук-
кута ыһах сүөһү устуу-
бунай төбөтүгөр 7—9 д.
к. ед. аһылык өнүгүр
аһысты сыйла 13—14 д.
к. ед. тэигэстэ, Ол тү-
мүгөр сүөһүттэн ыһыллар
бородуусуна ардыады
үрдөстө, Биир фураанын
ыһахтан 1500—1600 кг
үүт ыһаар буолла, тутта-
рыллар ыһах сүөһү ор-
то ыһааһына 300—320
кг тэигэстэ.

Оройуонка суебү аһы-
лыгы бааһыптан хаач-
чыны бастагы этабын-
тан аны салгыт иһин
этабыгар клиргэз бири-
мэ уолдааста. Ол эрэри,
2000 сылы көрсө оһоһул-
лубут контуруолунай
этаптарлар бастагы
этап иһин тэсэтинир
но хосонсохтор. Холо-
бур, аны уоча сылаа
усталара суебү аһылытар
анаан иһинилэр 400—500
гектар эрэ эбиллэх кур-
дунтар. Вагар, сорохтор
иһинны көгөспээнэ эрэ
гектар үүтүүтүн үрдэтэр

санааллах буолуохтара. Ити идея омос иһигтэххэ, биир өртүбүн сөнүрдүк. Ол арэри, бийиги оройуонмут сотору сотору курааныһыр усулуобуйатыгар ыһынылалла кэпэтер билан араллаэх. Ааспыт пятилеткада уһундук, нэигиник туруорсан, сүөһү ахсаана ачатылыһна, туорахтаах културалар ыһыһалара биллэрдик кыаратылыһыһтар даһаны, маловый көрдөрүүлэр өнтөн эбиллэн нэлэбэтэлэр, өссө таһнары бардылар. Уёһэ ахтылыһыт чахыһтар итэратыһаэхтик көрдөрөллөрүнэн, биллэһи кэһэ хаачыһыһаны туһсаран үрдүк көрдөрүүлэри ситиһаһыт этэ дээн кыһыһыһан сүөһү ахсаанын ачатыһы, ыһыһаны кыаратыһы хаһилан даһаны содуллаах буолуохтааһын өйдүүр нэлэдалаах.

Ходуналартан айылта
босхо үүнээрбит бэлэм
быяагыш хомуйан эр-
ылан туһанар, судурсу
уонна барыстаах курдук
үгүстөр саньыллар. Баа-
һына үлэтэ-хамкаһа ээ-
бэх түбүктээх, улахан
ороскуттаах курдук. Ды-
һинэн, ик-һинигэр ийир-
дэххэ, гектар бааһына
гектар ходуһааар бын-
дан үрдүк * быһааннаах.
Бааһына, өснөгүн изар-
даммыт буоллаарына, дыл-
тан-күтүн тутулуута суо-
гектартан 10—12 н. кур-
дук турустаах үүкүүнү
хааччылар. Итигэтигэр
гектар бааһына 12—13
ц. н. ед. абыдысы хаач-
чылар. Азыныт сылга
оройуон туорахтаах жул-
тураны гектартан 17 ц.
хомуйбута. Мэлдьитин
итинник үрдүк үүнүү хо-
муллубата эрэбил. Ол
эвээри, бааһына кураан
да сылларса ходуһа-
лаар быдан үрдүк үү-
күүнү биэрэр. Өснөгүн
ходуһа үүнүүтэ ынааха

ҮҮГҮ ОЧО УЛАХАН
НАК ИЛЛЭРБЭТ ДОРХОХОЙ
АНЫЛЫН БУОЛЛАРЫНА, БАА-
НАНА СИНЛЭНЭ, ТӨРДҮГЭР
АСГАХ КУЛЬТУРАДАРА, ХОР-
ТӨӨПҮЙ, ОДУУОТ АСТАРА
ҮҮГҮ ИЛЛЭРЭР АНЫ-
ЛЫНАН БУОЛАЛЫР.

Сүүхүүнү уутууга баа-
һаа концентрованнай
аһылыга от аһылынтан
уулуучу ордулардаах.
Сүүнү аһылытын бааһы-
нтан хааччынык икис
этабыгар эркинээх ды-
һалларынан киирэрэ кы-
уолдыаста. 2000 сылы
көрсүһэ сүүнү аһылытар
анаан ыһыкы биллэстэ
3200 гектар таһаарыттан
8—9 тыһ. гектарга ти-
һэ кыргыстаах. Эбэтэр,
республиканской бөлө-
һүмүннэ быһылытынан,
биир мангыһыкка кырата
биир гектар ыһыага таар-
дыахха.

8—9 тийш, гектар ис
структурата хайдах буу-
луун соёой? Ити уонсай
кордөрүүэлэртэй 5 тийш,
гектар сүеһүтэ анаан туо-
рахтаах культуралар, 1
тийш, гектар төрдүгэр ас-
таахтар, 3 тийш, гектар
снлэстэнэр күөх маасса-
лар, Ити сыйһааралары
1990 сыйлаах бһһһһһһһ
тэһһһһһһһ көрүү: күөх
маасса 3100 гектар, төр-
дүгэр астаахтар 80 гек-
тар.

Зоотехниктар быһааралларынан, сыл айы 10—12 тьһ. Комбикорм наада. Иги барыта аты уобаластартан атыылаһыллар. Ишенигин сыла марыа, бэйэ ардаа уобаластартан тийэн көрдөһөн ылар да уустугуруу. Онон урукку курдук наада буолар комбикормабытын атын уобаластан хааччынаахпыт дүөн суоттанар сыһа. Ол иһин концентрированной аһылым 50 бырыһааным 2000 сылга дүөрү бэйэ хааччынар соруктары туруорунай сүөһүгэ анаан

турахтаах культуралар
ыһыыларын 5 тыһ. гек-
тарга тиэрдэр сөп буолуо
эбэ.

Уон сылларга бирдирин
ыныыныкка 4—5 тонна
сыннэн, кырата 0,5 тон-
на төрдүгэр астаахтары
бэлэмнииргэ соругустаныах-
та. Уһа бэлэтэхммит
дыһааллар түмүктэрингэр
сааһыаттан аһылыгы
хааччыны 40—45 быры-
һыматта тилинэ, сүөһү
бирдирин ууслубунай то-
бөтүгэр 20—25 ц. к. ед.
аһыны бөрдүлөр кыахта-
ра үөскүөхтэрэ. Очуту-
гар бир фуражкай ынах-
тан үүт мама 2800—
3000 кг тилинэ, тутта-
рыллар ычат сүөһү ор-
то ыһааһына 350—400
кг тиэрдиллэн сөн. Сүө-
һүттэн атыһык урдук
бородуужууны ситиһин
өрөһүн нэһилиэнэстэн
этиппэн, үүт бородуучта-
ларынан хааччылыны
лаппа туһунар дыт
кыахтары үөскэтэхтэрэ.

Оройуон үрдүкүн билгини 1750 гектар баянынан ардактатан үлөсүтөр 18 стационарнай установкалардаахпыт. Ол ээсэри, ити системалар арылгыда көтөйдөөхтөр: 1750 гектарга саамай курааныһыар Таатта эгиринээри алта совхозтарга баара-суоҕа 683 гектар, ол эбэтэр 33 бырыһыана эрэ тиксэр. Аны миникитин сага нэжнэрнэй уюна миникитинэй үлөсүтөр системалары Таатта эгиринээри алта совхозтарга нүүскэ онторор наадалааҕа өтө көстөр. Оройуон 2000 сылы көрсүбүт үлөсүтүдүлэр баяныналары 3 тыһ. гектарга тиздэргэ былааннаһыар. Суоттаан көрүт, минитан 250 гектар хортуппуй, 20—25 гектар оҕуруот астаа, 800—1000 гектар төрдүсүт астаахтары ардактанар

буудлахтарина, сннлэгтнэр кудьтуралары ньүүлсүү 1800 гектар иурдук буудуон сөл, Онгон республика ученай спещиалистара бннрдин ыаньыкта 0,5 гектар ньүүлсүүлзэх бааһына хаачкылдарын оптичальнайы, нан авраллар. Ол зата бнйгн оройонгта куех мавесаны ардахтатын кээмэй 3—3,5 тнх. гектарга, оройуса урдүнэн ньүүлсүү 4,5—4,7 тнх. гектар буудара сабараланар.

Нyuөлсүүнүү биллэрдик энгэртэй бигр суол ыараханьшын уу салпаала, суода буолар, Кырдыга биллэргитэ 1941—1946 сс. райсовет исполкому председателэ Н. Н. Баранков, 60-с сыллаларта Ленин аатынан колхоз председателинан үлэлээбит Е. С. Николаев, оройуон бочуоттаах гражданина Д. Н. Лазарев курдук уу долгун куттаах сайаапыччылдар, специлистар суох курдуктар. Ол эрэри, кыһалда кыһылылааттарына итинниг табыарыстар баар буулуохтара. Нyuөлсүүнүү биллэрдик энгэртэй туһуттан уу салпааһын тэтимнээхтик муньунар гидрометеорологичнай үлэлэри кизиник тэнинтээххэ. Мунсаатар, оройуон үрдүгүн эбин уу салпаастаах 40—50 сага улахан нyuөлэри үөскөтөр үлэлэри ыһылаахха, Ардахтаах, саасы уу халааннаах сыллалары мүчү тутумуобут. Уу муньууварга анааллаах сирдэри эрдэттэн былааннаан бэлэмниир туһунан толкуйдуюхха.

Тыг хаагайыстыбата билэрдик сайдан иһин-тигэр суоһу нитинтэ уонна бааһына быстыспат ситимнэхтэрин, хардыта ууту дьайсымлаахтарын өйдүүргэ уонна кардинальнай дьаһаллары ылынарга биримэс уол-дуста бигьыллаах.

В. ЕРМОЛАЕВ,
агроном.

Иван Никитич Яковлев
тайа хагсаагүйсгэвч
механизацин агаарын
уулс электротехникийн
Өлүхүмтэсэри технику-
муу 16 сэдвээр таа-
гартна. Кинн билгийн
Эрхлэн Эрхлэнгийн агаарын
саяагаа уулсн. Манна
гийн автоагаараа агаар
марнаах 35 авто-
машина баар. Кинн дэргэн
уулсн тийэр - таа-
гартна сэдвээр.

Совхозка И. Н. Яковлев В сэдэстэйгэр автоэлектриктэйгээр үйлдэбэтэ. Онон автомашиналар уот-күөс өртүнэн туруктаах буолууларын хаачаарысыбыта. Ыраах айан

га сүлдүр массасыналар уеттара-күөстэрэ туруктаах буолуута миниттаах улаханым тутулуктанар. Онуоха кини үлэ-эбим сүлдүрүтүр автомашиналар техникасынай артыуна көрдүбүтэ эппэттүр буолууларын ситэсигэ. Ааспыт сылтан Иван Никитин автолары сөбүөдөс сыйыан алаан үлэ-эбим. Бэйэтэ илэттин, дьобурун сатаабылаахтын үлэ-эбим специалист пол-дествылар дүрүн ытыа табыллыан туһанар.

СНИМОККА: И. Н. Яковлев.

Т. Кардашевский
фотограф

◆ Санга объект үлэвэ киридэ ◆

ДЫАЛАНЫ ТЕХНОЛОГТАР БЫААРАЛЛАР

Саха объектын тутуу за-
бойиһыг киһи өдөрүктээх
икки кваттиралаах дьиэ-
тин көрүүтүгүн савалан-
на. Бу бортээхэй хостор-
го рабачай Василий
Ильич Гуляев сирдээ
иддэртээтэ. Комисси-
ялиһаннара котельнайы
ту тутуулар резервуар-
дары, онтон иһин сымат
ылаабынай кордууу-
торку кичэйи кордууу-
Монтажниктартан быра-
һыах документацияны
туга сымдаан быһааран
иһан биһирдээрисар көр-
дөстүлэр.

Бу юан-хуон корпу
лдах хостордоох, илэбэ
чигэс ливинкан буруулу
бут остооллар экилэлэ
бигтар. Араас суол үлэ
лэри толорор устанон
лар туруоруллубуттар.
Олортон төбөнү-туваны
суувар агрегаты үзмэтэ
көрбүтүрүнгэр тыаһа-ууһа
өрө барылымы түстэ. Ко
миссия чилиннэрэ көрөн
эстэн ортолосон эрдэхтэ
ринэ: «Сууһуну авалы
лар!»—диэн халыны дуо
райыда. Кырдык, бу
кэмгэ олбуор иһигэр-сүө
һү тыйыннаах массын
баар буода түстэ.

— Визиты «Мугудай» совхоз Талей Дарингшээ би отделонетынган бу биас ынады адалдыбыт — дигэ нэлсээтэ Л. А. Мырсанова.

Ани Алесеевскай про
буунтан кэлнэхтээх дьону
кууттубут. Үгүстөр хоһу

таатылар дүп санаары
ипирон эрдөхтөрүнө, алом
мүү тийиш калдылар. А
кындээх Делегацияны
Алексеевскайдыагы этүү
комбинатын директору
Анатолий Андреевич Да
нилов салаан илдьэ кэл
бит.

— Ман дэонум үлдээ
эриллэмбит, идэлэрин ба
һылаабыт технологтар
Кинилэр билигин бу са-
га оборудованиэ нөмөтү
нэн суохуну өдөрөн-ас-
таан, бу тайы барыты
бөрүбалаан нөрдөрүхтэ-
рэ. Вэйм тэигэ үдэлэ
бэздэм, — диэтэ Анатолий
Андреевич.

Сыхах оборудованиетын боруобалаанын ынахтары өлөрүүттэн сараланна. Сүөһү баракханы үтүө үүрүөһүн сабымылаах кэмэригэр киллэрдилэр уонна электрическэй тогустан орустардылар. Ина, нукус тына түһээхтэтэ. Камера ойбоос өртө айыллан, сүөһү бетоннай муостара күөдүннээхтүн кытта кэллн атахтарытар сымал таах куручүктөртү катар тигэр, электрическэй лебедка көмүгүнэн өрөмүсүн тайаардылар. Дьэ маньаах кыра саахаланып, сымал оһунтар ниирбэнэ, мууһаанын тахсыах курдук буолар.

пары ыйыкан биэтэктин
түрүр ылачы технологиялар
тан бириздестере үөстөтө
ону анализдах ичинне хаа
нын-сөбүнүн тобууан ыа

дылар. Ити кэнниттэн сүүрдэх сымсатык тутан хантан салгыны астааныг на, анааи бэлэмнээн бахтар кылбангастыда. Оэ кэннэ биридэ анаа лаах устаномкада рельсэс устун сүүрдэн адалаи шин атахартытан нүрү чүөктэргэ илгилэрдэлэр уонна туспа хоёо түрү агрегаттан эмнэ сыантан нүрүчүөктэри соһон адалан тиригэ хатаатылар итигинэ электрическэй моторо көмөтүнөн ньыл бы таттардылар. Сүүрдэх дебөгүнүк толоруллар процесс эбит да, сыалаах эти ойо тардан баргытын көрөү үгүстэр астымматахтарын биллэрдылар.

Ити кэнниттэн сүөһү ати асгардаанынча электрическэй эрбинни туһаныы процесси көрдөрүлэр.

— Бу гуттарга мөнэй диний, Налаа чутас мөн тажтаймт, Арынй да тэйтнэххэ баар эгэ. Уон на бу эрбннхэ аналзаах лебедкада олодорч табы гастаах буолаачы. Ууһунуу быһа нлнх үрдүгэр иддье сымдар сылаатлах —днн быһаарда техно логтартан бнрдэстэрэ уонна көрүөх бэтэрээ өр түгэр эрбэн курдугатаа суоһу этн асардыа ох сох дьһэтэ.

Бастагы көрдөрүүлөр
көрсөткөндөй, ишканалар
түтө туоратымдан, мон
тажыктар ыялдар өртү
көрсөткөн-онорон бирэн

истилэр. Инньа гынан кээнээн 4 сүөлүнү астаа-
һын үөлээһин эгкилэ суох
үчүгөйдик, үлэни толо-
руу технологиятыгар эн-
иэттүүрдик барда.

— Бу улахан тугуу. Бариллаан этгэхэ, 600 тугаашаа солхуобайтан ордук үнэ турда. Күнигэ 75, жыра сүлху буолла-рына 200 чыкыра тийэр төбөнү астыыр-уудуур буолуохтара. — диил хо-миссыа чилинэ М. И. Ки-риллин бичаарда.

Түжүмдө комиссия муоста ишгаритин улаа-тынларга, какка быс-тах-остох итаагастари туо-ратарга ийиы бизран ту-ран, обьеты «үчүгэй» сымава тутта.

—Элчаны элбэтин бу хайсхата манган мала нидустриальной төрүкк олодурган быһаарылмаа. Төбөсү сүөх бороодуусу- йаны таһаары, дымгэр, технологтар билиндирит- тан көрүүлэриттэн быһач- ы түтүлүктөөх. Аһаан- минээн манган ыла дьо- ну үөрэтэһипт, бэлэм- инэһипт. Билин да уо- латтарбыт иилилэрэ сьс- тан бараа шилээр. — Дьэ- эт-үүт комбинатын дирек- тора Е. Е. Борисов

Өргөн хэлсэтийн хийни-
гэр турбуз, дьон-сэрд-
эрэнь нойуулууд биир су-
ду суулгалаах объек-
тай үелү элбэтэргэ, тобо-
ро суох бородуужсуунаы
урдун хаачыстыбаллах-
тын онорон табаарга
уонна туһада туруорган
аны күнүүнүүтэн үлэ-
лээн барарга ити нурдун
бэхэм бөөлө

Семен ПОПОВ,
бизнес-аналитик, корр.

ТАБА ӨЙДӨХХҮТҮН НААДА

Государственной полиция нээмднээр улартыг илгээрн тулган ССРС Министрлерин Советын уурлага тахсагдмтгай киш бэцэжэ үлэжигтэр суруктара, сымна өйдөөхү биэрэр ытатыйалар тахсар буолулар. Холбоур, «Комсомольская правда» хамыан эдэрдер ыл буоллахтарына, араспааньа улартыг 50 солг, госполитна төлөнөрүн курдук суруллар. Ити олох сымна. Ыл буолууга эдэрдер хамык араспааньаны ылымалара бэйэлэрин көгүллэрэ уонна хамык да төлөбүр олобуллубат.

Аата, ааа аатын, араспааньаны улартыг ылымт дааны мэнэ олобуллубат, ылымалар биричинилээх буолуохтаах Ол маньыктар:

— аат, ааа аата, араспааньа кударынык ийилэр буоллабыта;

— сактарерга олус олуттаас түбэлтэттигэр;

— нэргэнни буолууга араспааньаларын улартыг тахса хаалбыт дьахтар эбэтэр эр киши нэргэнни араспааньатынан барыан багардагына;

— нэргэнниелэр арахсылларыгар бэйэлэрин төрүт араспааньаларын ылымаларыгар;

— нэргэнни олбут киши бэйэтн төрүт араспааньаны ылымаларыгар;

— нэргэнни олбут дьахтар эбэтэр эр киши ололору кишта биэр араспааньаны багардагына (холбооллоругар араспааньаларын улартыг тахса түбэлтэттигэр);

— төрөнүттэрэ арахсыбытын кэпэс оло нитэн ахатан улаатыннарбыт ийитин араспааньатын ылым багарар буоллагына;

— оло ийитлибит ийитин эбэтэр аатын араспааньатынан барыан багардагына;

— ийэ уонна ааа ололору ийиттэ ылымалар тахса буоллахтарына, оло ийитлибит эбэтэр аатын араспааньаларын ылым сөп;

— төрөнүттэрэ тус-туһуан олуктар буол-

лахтарына, оло ийитин эбэтэр аатын араспааньатын ылымалара көгүт.

Итинтэн ураты түбэлтэттэ олох сэдэх түгэннэргэ араспааньаны улартыг көгүллэниэн сөп.

Аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса багараччылар наада буолар докумуоннары хомууан ЗАГС отделега түһэрэллэр. Ону ис дьыала оройуоннаагы отделега ытан бэрэбэркэллэллэр. Сууттаммыт, сивастийага сымдһар, хамыкга олобут киши, аахсыллар биричинилээх дааны буоллагына, аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса көгүллэниэн.

Ис дьыала отделега көгүлэ баар эр буоллагына, ЗАГС оройуоннаагы отделега түмүк суруйар уонна республикатаагы урдук органыгар түһэр. Саха АССР Министрлерин Советын ийиттэри ЗАГС отделега ити дьыаланы бэрэбэртэр.

Көстөрүн курдук, албэх дьыала хомуллуулаах, күттэринилээх. Онон сактарерга «инириэти» ити дьыала бэйаарыллар дьэри сокуонуна 8 ий болдох көгүллэниэн.

Республикатаагы ЗАГС отделега көгүллэттигэр аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса киши обектаска 50 солг, госполитнаагы төлүүр уонна кытанчигын ЗАГС отделега түһэр. Ол ийиттэн ийи ийиттэн киши аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса түбэлтэттигэр;

— төрөнүттэрэ арахсыбытын кэпэс оло нитэн ахатан улаатыннарбыт ийитин араспааньатын ылым багарар буоллагына;

— оло ийитлибит ийитин эбэтэр аатын араспааньатынан барыан багардагына;

— ийэ уонна ааа ололору ийиттэ ылымалар тахса буоллахтарына, оло ийитлибит эбэтэр аатын араспааньаларын ылым сөп;

— төрөнүттэрэ тус-туһуан олуктар буол-

лахтарына, оло ийитин эбэтэр аатын араспааньатын ылымалара көгүт.

Итинтэн ураты түбэлтэттэ олох сэдэх түгэннэргэ араспааньаны улартыг көгүллэниэн сөп.

Аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса багараччылар наада буолар докумуоннары хомууан ЗАГС отделега түһэрэллэр. Ону ис дьыала оройуоннаагы отделега ытан бэрэбэркэллэллэр. Сууттаммыт, сивастийага сымдһар, хамыкга олобут киши, аахсыллар биричинилээх дааны буоллагына, аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса көгүллэниэн.

Ис дьыала отделега көгүлэ баар эр буоллагына, ЗАГС оройуоннаагы отделега түмүк суруйар уонна республикатаагы урдук органыгар түһэр. Саха АССР Министрлерин Советын ийиттэри ЗАГС отделега ити дьыаланы бэрэбэртэр.

Көстөрүн курдук, албэх дьыала хомуллуулаах, күттэринилээх. Онон сактарерга «инириэти» ити дьыала бэйаарыллар дьэри сокуонуна 8 ий болдох көгүллэниэн.

Республикатаагы ЗАГС отделега көгүллэттигэр аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса киши обектаска 50 солг, госполитнаагы төлүүр уонна кытанчигын ЗАГС отделега түһэр. Ол ийиттэн ийи ийиттэн киши аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса түбэлтэттигэр;

— төрөнүттэрэ арахсыбытын кэпэс оло нитэн ахатан улаатыннарбыт ийитин араспааньатын ылым багарар буоллагына;

— оло ийитлибит ийитин эбэтэр аатын араспааньатынан барыан багардагына;

— ийэ уонна ааа ололору ийиттэ ылымалар тахса буоллахтарына, оло ийитлибит эбэтэр аатын араспааньаларын ылым сөп;

— төрөнүттэрэ тус-туһуан олуктар буол-

лахтарына, оло ийитин эбэтэр аатын араспааньатын ылымалара көгүт.

Итинтэн ураты түбэлтэттэ олох сэдэх түгэннэргэ араспааньаны улартыг көгүллэниэн сөп.

Аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса багараччылар наада буолар докумуоннары хомууан ЗАГС отделега түһэрэллэр. Ону ис дьыала оройуоннаагы отделега ытан бэрэбэркэллэллэр. Сууттаммыт, сивастийага сымдһар, хамыкга олобут киши, аахсыллар биричинилээх дааны буоллагына, аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса көгүллэниэн.

Ис дьыала отделега көгүлэ баар эр буоллагына, ЗАГС оройуоннаагы отделега түмүк суруйар уонна республикатаагы урдук органыгар түһэр. Саха АССР Министрлерин Советын ийиттэри ЗАГС отделега ити дьыаланы бэрэбэртэр.

Көстөрүн курдук, албэх дьыала хомуллуулаах, күттэринилээх. Онон сактарерга «инириэти» ити дьыала бэйаарыллар дьэри сокуонуна 8 ий болдох көгүллэниэн.

Республикатаагы ЗАГС отделега көгүллэттигэр аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса киши обектаска 50 солг, госполитнаагы төлүүр уонна кытанчигын ЗАГС отделега түһэр. Ол ийиттэн ийи ийиттэн киши аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса түбэлтэттигэр;

— төрөнүттэрэ арахсыбытын кэпэс оло нитэн ахатан улаатыннарбыт ийитин араспааньатын ылым багарар буоллагына;

— оло ийитлибит ийитин эбэтэр аатын араспааньатынан барыан багардагына;

— ийэ уонна ааа ололору ийиттэ ылымалар тахса буоллахтарына, оло ийитлибит эбэтэр аатын араспааньаларын ылым сөп;

— төрөнүттэрэ тус-туһуан олуктар буол-

лахтарына, оло ийитин эбэтэр аатын араспааньатын ылымалара көгүт.

Итинтэн ураты түбэлтэттэ олох сэдэх түгэннэргэ араспааньаны улартыг көгүллэниэн сөп.

Аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса багараччылар наада буолар докумуоннары хомууан ЗАГС отделега түһэрэллэр. Ону ис дьыала оройуоннаагы отделега ытан бэрэбэркэллэллэр. Сууттаммыт, сивастийага сымдһар, хамыкга олобут киши, аахсыллар биричинилээх дааны буоллагына, аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса көгүллэниэн.

Ис дьыала отделега көгүлэ баар эр буоллагына, ЗАГС оройуоннаагы отделега түмүк суруйар уонна республикатаагы урдук органыгар түһэр. Саха АССР Министрлерин Советын ийиттэри ЗАГС отделега ити дьыаланы бэрэбэртэр.

Көстөрүн курдук, албэх дьыала хомуллуулаах, күттэринилээх. Онон сактарерга «инириэти» ити дьыала бэйаарыллар дьэри сокуонуна 8 ий болдох көгүллэниэн.

Республикатаагы ЗАГС отделега көгүллэттигэр аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса киши обектаска 50 солг, госполитнаагы төлүүр уонна кытанчигын ЗАГС отделега түһэр. Ол ийиттэн ийи ийиттэн киши аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса түбэлтэттигэр;

— төрөнүттэрэ арахсыбытын кэпэс оло нитэн ахатан улаатыннарбыт ийитин араспааньатын ылым багарар буоллагына;

— оло ийитлибит ийитин эбэтэр аатын араспааньатынан барыан багардагына;

— ийэ уонна ааа ололору ийиттэ ылымалар тахса буоллахтарына, оло ийитлибит эбэтэр аатын араспааньаларын ылым сөп;

— төрөнүттэрэ тус-туһуан олуктар буол-

лахтарына, оло ийитин эбэтэр аатын араспааньатын ылымалара көгүт.

Итинтэн ураты түбэлтэттэ олох сэдэх түгэннэргэ араспааньаны улартыг көгүллэниэн сөп.

Аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса багараччылар наада буолар докумуоннары хомууан ЗАГС отделега түһэрэллэр. Ону ис дьыала оройуоннаагы отделега ытан бэрэбэркэллэллэр. Сууттаммыт, сивастийага сымдһар, хамыкга олобут киши, аахсыллар биричинилээх дааны буоллагына, аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса көгүллэниэн.

Ис дьыала отделега көгүлэ баар эр буоллагына, ЗАГС оройуоннаагы отделега түмүк суруйар уонна республикатаагы урдук органыгар түһэр. Саха АССР Министрлерин Советын ийиттэри ЗАГС отделега ити дьыаланы бэрэбэртэр.

Көстөрүн курдук, албэх дьыала хомуллуулаах, күттэринилээх. Онон сактарерга «инириэти» ити дьыала бэйаарыллар дьэри сокуонуна 8 ий болдох көгүллэниэн.

Республикатаагы ЗАГС отделега көгүллэттигэр аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса киши обектаска 50 солг, госполитнаагы төлүүр уонна кытанчигын ЗАГС отделега түһэр. Ол ийиттэн ийи ийиттэн киши аатын, аатын аатын, араспааньатын улартыг тахса түбэлтэттигэр;

— төрөнүттэрэ арахсыбытын кэпэс оло нитэн ахатан улаатыннарбыт ийитин араспааньатын ылым багарар буоллагына;

— оло ийитлибит ийитин эбэтэр аатын араспааньатынан барыан багардагына;

— ийэ уонна ааа ололору ийиттэ ылымалар тахса буоллахтарына, оло ийитлибит эбэтэр аатын араспааньаларын ылым сөп;

— төрөнүттэрэ тус-туһуан олуктар буол-

лахтарына, оло ийитин эбэтэр аатын араспааньатын ылымалара көгүт.

Алыптаах дорбооннор...
Б. Павлов фотота.

ХАҔААЙКАЛАРГА СҮБЭ ОГУРСУ, ХОРТУОППУЙ

Мин дьыа хаҕаайкаларга огурсу үүннөрүн туһунан кыратык сүбэлэп.

Огурсу таһымы ууу олус элбэхтик куттаах, ааа саһаран өлөр. Ас бэрэр кэмгэр сирэ курук сийитээх буолар.

Ити киһи ахсын кыратык сыйлаах ууу куттаах. Телитэ күнүгүн 25—28 кыраадыс, түүнү 18—22 кыраадыс итин буолуохтаах.

Онохтоо телитэлаахтар үчүгэйик өтөннөр итин кыраадыс хааччылаахтаахтар.

Оччого эр аһы өтөннөрүк ылымалара. Ити кэмгэ минеральнай уодуруу куттаах.

Ол өнүгүр үүннэри ахсын итин хомус куттаах. Ону таһынан бэр ытас мас күлэ тулуттаахтар.

Мас күлэ үүннэрин сир ол итин төрдүгэр хомохтүү куттаах.

Олук хойуутун өлөрүт буоллахтарына, үүннэригэ ааа тийбэктэ, тахса иһэн саһаран өлөр.

Огурсу рассадата балыкча үүннэригэ саамай алдараа үүрт сөбүрдэи биллэн иһэн быраадылар уонна ол миэтэргэ олох саамай үүннэригэ.

Ол үүннэригэр үүннэр олох саамайлар 3-с, 4-с сөбүрдэхтэрэ үүннэр эр үүннэр тобогун быһа туулар.

Балары даниа өсөрбөттөн, бинтэр олох быһааттан сүрүн умнас үүннэр өртө барыта аһыар сибээс буола туратчы.

Телитэ наһаа итигэр эбэтэр наһаа сөйөр, 16 кыраадыс сыйлаастан алдара түһэр буоллагына, эмиз ааа саһаран өлөр.

Үүннэригэ сийиэ 17 кыраадыстан алдара түһэр буоллагына өлөр.

Быйыл «Московская» уонна «Манул» дини бийи сөччө билбэт огурсуларбыт «сиамалар» баар буолуутаабыттар.

Хаҕаайкаларга ТСХА-77, ТСХА-98 суортар олус табыллылар дини сүбэлэп этэ. Балары эр аһылаһаргыт наада.

Ити этилибит мөһүдөр сүө биэр биричиннэттэн эр буолар буолбатахтар.

Онон сатаан үүннэрбэт доннорго алдара сийиттэн эр аһылаһаргыт наада.

Противопоказаний, климатический тутан хаан үүннэригэ биллэниэ сатаа.

Миниттэн албэх киши хортуппуй аһы хайдах бөдөгөтөр туһунан ийи-таһаааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар, Онон алдараааччылар.

Көдүөнүттэн көдүөнүбэ КИЭН ТУТТА САНЫЫБЫТ

Бийити киһи-аймах төрөһөһү биэр хаалбура Ленинград куорат оборонатын кыттылаага Анастасия Тихонова Старостина үөрэннэллэрэ буоларбытааа киши туттабыт.

Анастасия Тихонова Ленинград куоратка төрт-талынай училищегэ үөрэнэ сырыттыгына сэрин, онтон Ленин куораттаагы кууруктуу саалам-ишта, киши куорат олохтоохторун кытта биерэ хорсуйуу, тогуу-хатыы, өстөөх бөлбөлөөһүннэри арахаттарын барытын билбитэ.

Киши куорат иттиэһэлэргэр төрөдүү кырааһан баайыбыт бус-йуттарга бэйэһи хаанын биэрэрэ, траншея хаһара.

Ити туһунан Анастасия Тихонова бийиэхэ, үөрэннэллэрэ, хаһан да кэпсэбэт этэ. Ол эрээр бийиһи киши өччөгөдү бар олорун курдуга, киши хаһан да арахаттаран туора турбата, кыһалдабытын кыһалда олохтон сүүрэрэ-көтөрө, төрөнүттэригэр кэмсүбэ буолара.

Учууталбыт куораттан тууурдаах мичээрдин туураан бийиһи, үөрэннэллэрэ, хаһан да умсугут сүүрэ, Перселей кишигэр араас иттиэһэллэрэ киши ооннууларын төрөһөһү таһыт-тэһиэ оонноһоро, киши төрөһөһүннэри алакалаан төрөһөһү, хорсуйуурбут, оһуонай-лаах кыраайларбыт, бм-лаах бм-лаах ооннуурут.

Удэттэн эмнэ хаһан да туора турбат өтөбүт. Ол курдук оһуонайытыгар бэйэбэт мас саһарынырбыт, ферма сүүһүтүгэр лабыкта хомуйарбыт.

Бийиһи бийиһи, Анастасия Тихонова Старостина үөрэннэллэрэ, үдэттэн дьон буолан да баран, Ленинград оборонатын кыттылаага учуу-таллаахтыгынан сүрдэһи киши туттабыт уонна киши туһунан оһолоруттар, сэмнэрбитигэр кэпсэбэт. Ону иттиэһэллэр, иттар, хат-хат кыһалдаһар буоллахтарына үөрөбүт, астынабыт.

М. Черныш, М. Васильева, А. Оконникова, А. Местникова, М. Беллени уо. д. а.

Учууталбыт куораттан тууурдаах мичээрдин туураан бийиһи, үөрэннэллэрэ, хаһан да умсугут сүүрэ, Перселей кишигэр араас иттиэһэллэрэ киши ооннууларын төрөһөһү таһыт-тэһиэ оонноһоро, киши төрөһөһүннэри алакалаан төрөһөһү, хорсуйуурбут, оһуонай-лаах кыраайларбыт, бм-лаах бм-лаах ооннуурут.

Удэттэн эмнэ хаһан да туора турбат өтөбүт. Ол курдук оһуонайытыгар бэйэбэт мас саһарынырбыт, ферма сүүһүтүгэр лабыкта хомуйарбыт.

Бийиһи бийиһи, Анастасия Тихонова Старостина үөрэннэллэрэ, үдэттэн дьон буолан да баран, Ленинград оборонатын кыттылаага учуу-таллаахтыгынан сүрдэһи киши туттабыт уонна киши туһунан оһолоруттар, сэмнэрбитигэр кэпсэбэт. Ону иттиэһэллэр, иттар, хат-хат кыһалдаһар буоллахтарына үөрөбүт, астынабыт.

М. Черныш, М. Васильева, А. Оконникова, А. Местникова, М. Беллени уо. д. а.

Учууталбыт куораттан тууурдаах мичээрдин туураан бийиһи, үөрэннэллэрэ, хаһан да умсугут сүүрэ, Перселей кишигэр араас иттиэһэллэрэ киши ооннууларын төрөһөһү таһыт-тэһиэ оонноһоро, киши төрөһөһүннэри алакалаан төрөһөһү, хорсуйуурбут,